

“Onderzoekt alle dingen maar behoudt het goede”¹

Voorstel voor de oplossing van de problematiek pensioenen in de tweede pijler

Samenvatting

De KNVG komt met een oplossing voor de pensioenproblematiek. Dit voorstel is een oplossing voor de bestaande problemen maar heeft als voordeel dat het een aantal complicaties die bestaan rond de voorstellen van het kabinet omzeilt. Tegen de wijze waarop nu wordt gewerkt aan een geheel nieuw pensioenstelsel met twee verschillende systemen bestaan grote bezwaren.

Daarom wordt het volgende alternatief voorgesteld;

- Handhaaf de bestaande Pensioenwet als een DB-systeem, met enige wijzigingen;
Het pensioenvermogen heeft als enige doelstelling de uitbetaling van pensioenen op basis van toegezegde rechten;
- De premie moet kostendekkend zijn. Verbiedt de gedempte premie. Is de premie niet kostendekkend dan dienen de noodzakelijke maatregelen te worden getroffen. Hanteer dezelfde rente voor berekening van de premie als voor berekening van de dekkingsgraad.;
- Erken en communiceer duidelijk de risico's: afstempelen in het kader van een herstelplan is nog steeds een ultimum remedium maar is niet uitgesloten. De indexatie is voorwaardelijk. Smeer afstempeling uit over tien jaar;
- De discontovoet moet gebaseerd worden op het karakter van de verplichtingen die niet risicovrij zijn. Ook wordt hij verstoord door marktontwikkelingen, is hij te volatiel en wordt er geen enkele relatie gelegd met rendementen van pensioenfondsen. Daarom moet de discontovoet worden aangepast.
- Neem in de Pensioenwet op dat een pensioenfonds de inspanningsverplichting heeft om een waardevast pensioen te realiseren;

¹ Uit de eerste brief van de apostel Paulus aan de Thessalonicenzen.

- Neem een duidelijk rangorde op in de wet, uitgaande van het principe van gelijke monniken gelijke kappen. Deze rangorde moet zijn: bijstempelen, herstel van niet gerealiseerde indexatie en tenslotte normale indexatie;
- Regel de governance volgens de Wet Koşer Kaya/Blok;

Uitgangspunten

1. Het huidige pensioenstelsel op basis van "Defined Benefit (DB)" is gedurende vele jaren een hoeksteen geweest van het Arbeidsvoorwaardenbeleid en heeft gezorgd voor "rust in de polder". KNVG wil dit systeem zoveel als mogelijk is in stand houden. KNVG wil meedenken over oplossingen om het stelsel voor de komende decennia te kunnen continueren.
2. Voorstellen voor stelsels zoals ze nu lijken te ontstaan zijn om verschillende redenen niet aantrekkelijk en lossen de problemen slechts ten dele op:
 - a. Er is nog steeds nauwelijks draagvlak voor de nieuwe stelsels zoals ze nu lijken te ontstaan.
 - b. De doelstelling om tot vereenvoudiging te komen is niet bereikt: FTK₁ en FTK₂ is ingewikkeld en zelfs voor ingewijden moeilijk te communiceren.
 - c. De zeer gewenste rust is verder weg dan ooit: afstempeling van rechten wordt gestapeld met bezuinigingen uit het lenteakkoord en uit de voornemens van Rutte II. Er is een gebrek aan vertrouwen dat in deze vorm geen precedent kent.

Ad 1. Er zijn drie punten waarmee in het nieuwe stelsel rekening zal moeten houden:

- De problematiek rond de sterk toegenomen levensverwachting.
- De historisch lage rente, die deels gemanipuleerd is en die geen enkele relatie meer vertoont met de gemiddeld gerealiseerde rendementen op langere termijn. Voor Nederland in het bijzonder geldt dan nog het Safe Haven Effect.
- De druk op bedrijven vanwege internationale accountancyregels om verplichtingen die op de balans moeten worden verantwoord te beperken.

Vanuit de actieven en gepensioneerden gezien voldoet het huidige stelsel niet omdat het niet blijkt te bieden waarop de gepensioneerden in het algemeen hadden gerekend: een gegarandeerd pensioen met een grote kans op indexering. In het verleden is daarover niet goed gecommuniceerd. Daar is zelfs een waardevast pensioen in het vooruitzicht gesteld waardoor de huidige gebeurtenissen door gepensioneerden en actieven als schokkend worden ervaren. Bij een aantal fondsen - waaronder de grootste - is al jarenlang sprake van geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de indexatie en voor een aantal fondsen worden nu ook de rechten afgestempeld. Zelfs als in de toekomst zou worden bijgestempeld en de indexatie zou worden ingehaald en er weer zou worden geïndexeerd op normale wijze, dan nog zouden de gepensioneerden een groot bedrag aan inkomsten definitief zijn kwijtgeraakt. Overigens heeft een aantal pensioenfondsen veel beter gepresteerd in het managen van de dekkingsgraad. Naast het indekken van renterisico's is ook de positie van een fonds aan het begin van de financiële crisis

belangrijk. Daarmee is aangetoond dat een drastische aanpassing van het stelsel zoals nu wordt voorgesteld niet nodig is. Er dreigt door het falen van een kleine minderheid een overigens goed presterend stelsel overboord te gaan.

Ad 2.a. Er is onvoldoende draagvlak

Gepensioneerden zijn willens en wetens nooit gehoord in het proces van totstandkoming van het pensioenakkoord. Ook daarna is er nauwelijks oor geweest voor de bezwaren van gepensioneerdenorganisaties. Maar ook binnen de vakbeweging is slechts een beperkt draagvlak. Jongeren hebben ook grote bezwaren tegen de gekozen oplossingen en zijn van mening dat een aantal van hun eisen niet worden gehoord. Het poldermodel lijdt nog steeds onder de het zogenaamde Pensioenakkoord. Alles bij elkaar is er onvoldoende draagvlak in de maatschappij voor deze belangrijke stelselwijziging. Waarom is dat wel belangrijk? Draagvlak is altijd belangrijk maar in dit geval essentieel. Het stelsel van het aanvullend pensioen is immers een private aangelegenheid. De overheid heeft alleen de randvoorwaarden te stellen en dient zich verder op afstand te houden. Randvoorwaarden stellen voor een stelsel zonder draagvlak is zinloos en politiek gezien zelfs riskant. Uiteindelijk moet verwacht worden dat er toch talloze rechtszaken worden gestart die vaak jaren kunnen duren en de houdbaarheid van het stelsel zullen kunnen ondermijnen. En het ging nu juist om de houdbaarheid!

Ad 2.b. De eenvoud is ver te zoeken.

Het Pensioenakkoord is nu zo aangepast dat er twee stelsels worden voorgesteld waaruit de pensioenfondsen hebben te kiezen. Deze aanpak is noodzakelijk omdat anders de risico's voor procedures tegen de Staat te groot zijn. De twee stelsels wijken nogal van elkaar af. FTK 1 lijkt op het huidige stelsel maar is strikter in de regels. FTK 2 geeft geen enkele zekerheid en kent daarom ook geen buffers. Onmiddellijke uitgesmeerde afstempeling volgt op onvoorwaardelijke indexering en, als er het jaar erop weer sprake is van een toegenomen levensverwachting, volgt hierop weer een dakpansgewijs gestapelde afstempeling. Men is minder zeker van de nominale uitkering van het pensioen. Het is enorm ingewikkeld. Terwijl een van doelstellingen nu juist is om het stelsel eenvoudiger te maken. Bij verandering van baan dreigt bovendien ook verandering van nominaal naar reëel of omgekeerd, met alle gevolgen van dien.

Ad 2.c. Er is gebrek aan vertrouwen

Juist in deze tijd van broekriem aanhalen en diep ingrijpen in de persoonlijke financiën van de Nederlanders, waarbij niet alleen belasting op belasting gestapeld wordt maar ook stelselherziening op stelselherziening, moet als het enigszins kan vermeden worden dat ook ons pensioenstelsel het slachtoffer wordt van de veranderingsdrift van de overheid. Bewaar de rust door het huidige stelsel waar nodig aan te passen en niet daarnaast ook nog een nieuw stelsel te verzinnen. Kies voor een verstandige verbouwing, niet voor nieuwbouw. Sterker nog: het huidige stelsel is inmiddels geëvolueerd. Als die evolutie, aangevuld met enige verdere aanpassingen, in wetgeving wordt omgezet, dan kan daar mee worden volstaan.

Het voorstel

In een acceptabel voorstel voor aanpassing van de Pensioenwet moeten twee aspecten aandacht hebben:

1. De premie moet te allen tijde kostendekkend zijn.
2. Erkend moet worden dat het pensioenstelsel nooit kan uitgaan van absolute garanties en dat elke deelnemer of gepensioneerde een risico loopt op afstempeling van rechten.

Wijziging van de Pensioenwet kan dan als volgt plaatsvinden:

De beginselen van solidariteit, collectiviteit en verplichtstelling dienen onverkort door alle partijen, werkgevers, werknemers en gepensioneerden gehandhaafd te worden.

De discontovoet wordt aangepast aan het karakter van een pensioenfonds: de aard van het risico en de lange termijn. Het risico is aanzienlijk zoals kan worden gezien door de recent aangekondigde en al eerder doorgevoerde kortingen op de pensioenrechten. De IASB-uitgangspunten voor vergelijkbare verplichtingen zijn bij het kiezen van een discontovoet ook relevant. De verplichtingen van pensioenfondsen zijn minder zeker dan die van verzekeringsmaatschappijen.

- a) De discontovoet moet gebaseerd worden op het karakter van de verplichtingen: niet risicovrij;
- b) De discontovoet wordt vastgesteld op een langlopend voortschrijdend gemiddelde, zodat ongewenste korte termijn schommelingen worden voorkomen;
- c) De discontovoet moet een relatie hebben met het gerealiseerde lange termijn rendement;
- d) De discontovoet moet worden gecorrigeerd voor incidentele marktverstoringen die plaatsvinden;
- e) De discontovoet dient zich anticyclisch te gedragen. Het huidige systeem is procyclisch door de combinatie van lage groei en lage rente in de laagconjunctuur en hogere groei en hoge rente in de hoogconjunctuur;

Het stelsel blijft nominaal. De minimale dekkingsgraad blijft circa 105%. De vereiste dekkingsgraad blijft circa 120% waarboven volledig wordt geïndexeerd, tussen 105% en 120% wordt gedeeltelijk geïndexeerd.

Bij een dekkingsgraad onder 105% wordt een herstelplan gemaakt met een looptijd van 5 jaar. Eventuele afstempeling wordt uitgesmeerd over tien jaar. De voorwaarden waaronder een korting (afstempeling) van rechten en uitkeringen is geoorloofd dienen in de wet te worden vastgelegd zoals dat nu al het geval is. De verplichting tot bijstempelen na herstel moet in de wet worden vastgelegd;

De opbouwpercentages dienen gehandhaafd te blijven zonder maximering en de omkeerregel (premie is aftrekbaar, pensioen is belast) wordt niet aangepast.

Het pensioenvermogen heeft als enige doelstelling de uitbetaling van pensioenen op basis van toegezegde rechten. In de wet dient te worden vastgelegd dat het vermogen niet mag worden aangewend voor andere doeleinden.

Pensioenpremies dienen altijd kostendekkend te zijn. Indien de premie niet kostendekkend is dienen de noodzakelijke maatregelen te worden getroffen. Voor

de berekening van de premie moet dezelfde rentevoet worden gebruikt als voor de berekening van de contante waarde van de verplichtingen. De gedempte premie moet worden afgeschaft.

Het moet de ambitie zijn dat pensioenen tenminste waardevast zijn. Daarom moet een pensioenfonds een inspanningsverplichting krijgen om in hun beleid de ambitie van koopkrachtbehoud te realiseren.

Het is uitsluitend aan de interne organen van een pensioenfonds en de toezichthouder om het beleggingsbeleid te bepalen respectievelijk te beoordelen. Overheid noch andere externe partijen kunnen pensioenfondsen dwingen in de richting van een bepaald beleggingsbeleid.

De rangorde die aangeeft wat de prioriteiten zijn in het geval dat een fonds zich herstelt van een inzinking, dient te voldoen aan de volgende criteria:

1. Geen discriminatie tussen gepensioneerden en actieven;
2. Indien werd afgestempeld dan dient bij herstel van het fonds eerst deze afstempeling te worden hersteld (bijstempelen);
3. Tweede prioriteit is de inhaal van niet gerealiseerde indexatie;
4. Na realisatie van onder b en c genoemde inhaalacties kan het normale patroon van indexatie worden hervat;

In besturen van pensioenfondsen dienen gepensioneerden te worden vertegenwoordigd. De zetelverdeling dient plaats te vinden volgens de wet van 23 april 2012 "tot wijziging van de pensioenwet met betrekking tot een evenwichtige samenstelling van en de medezeggenschap in pensioenfondsbesturen" (Wet Koşer Kaya/Blok). Verkiezingen kunnen direct of indirect (via de deelnemersraad) plaatsvinden. Voor actieven en voor gepensioneerden dient dezelfde verkiezingsprocedure te worden gevolgd. De deelnemersraad wordt gehandhaafd, inclusief het beroepsrecht bij de Ondernemingskamer.

In de wet moet worden vastgelegd dat pensioenfondsen de oprichting van verenigingen van gepensioneerden dienen te bevorderen en ondersteunen.

Vanuit het subsidiariteitsbeginsel dient de Europese Unie zich te onthouden van regelgeving op het gebied van pensioenen.

13 maart 2013